

Майбутнє — за натуральною медициною

За експертною оцінкою ВООЗ, 75% хворих можна вилікувати, застосовуючи фітозасоби. Тому майбутнє світової охорони здоров'я базуватиметься на інтеграції доказової та натуральної медицини

НДІ ФІТОТЕРАПІЇ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

— Останнім часом спостерігається інтенсивний розвиток фітотерапії як одного з методів натуральної медицини, — говорить директор НДІ фітотерапії УжНУ, заслужений діяч науки і техніки України, д-р мед. наук, професор кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб Оксана Ганич. — Стейкий інтерес до зцілення лікарськими рослинами зумовлений усвідомленням того, що людина впродовж сотень тисяч років коеволюціонувала з навколишньою флорою. Рослини були першими харчовими продуктами й першими ліками.

Нині в Україні фітозасоби становлять лише третину медикаментів, які пропонують аптечні мережі. Починаючи з 70-х років ХХ ст. зростає інтерес до фітотерапії та фітозасобів. Розширився діапазон вивчення властивостей лікарських рослин і наукового обґрунтування доцільності їх впровадження у лікарську практику. Ці напрацювання стали складовою низки національних і державних програм у галузі охорони здоров'я.

У 1992 р. на базі науково-дослідної лабораторії фітопрофілактики передракових захворювань органів травлення при кафедрі пропедевтики внутрішніх хвороб медичного факультету УжНУ було створено і досі єдиний в Україні НДІ фітотерапії, завданням якого є клінічне дослідження лікарських рослин із перспективою їх використання у профілактиці захворювань і збереженні здоров'я людей. Зокрема, було вирішено приділяти увагу вивченню якості питної води як необхідного компонента фіточаїв, йодному дефіциту природ-

ного й техногенного походження, наслідків хімічного та радіоактивного забруднення.

Завдяки досвіду й напрацюванням спеціалізованої науково-дослідної установи вдосконалювалися механізми запровадження фітотерапії у медичну практику, а також у педагогічний процес закладів системи освіти.

Здобутки ужгородських науковців щодо оздоровлення потерпілих внаслідок аварії на ЧАЕС дали змогу розробити концепцію оздоровлення населення України, яка базується на використанні фітопрепаратів і фітопродуктів з антисклеротичною, імунотонічною та онкопротекторною дією. Концепція була схвалена вченою радою МОЗ України та медичною спільнотою.

В останні роки робота НДІ фітотерапії спрямована на профілактику йодо-

За 20 років діяльності НДІ фітотерапії всебічно вивчено та апробовано понад 100 лікарських рослин Закарпаття. Виконано 6 науково-дослідних і 10 госпдоговірних робіт. Розроблено та впроваджено в медичну практику майже 30 різновидів високоефективних фіточаїв і фітопродуктів. Результати наукових досліджень за різними напрямками опубліковано у понад 10 монографіях і навчальних посібниках

дефіцитних захворювань в ендемічному регіоні Закарпаття. Проведено широко-масштабну профілактику серед школярів, вагітних і матерів-годувальниць із застосуванням йодовмісних засобів вітчизняного виробництва.

У першочергових планах НДІ фітотерапії — розроблення програми щодо зміцнення здоров'я дітей і підлітків, яка, зокрема, включатиме проведення фітопрофілактики остеопорозу на фоні йододефіциту та патології органів травлення.

ЮВІЛЕЙ ФІТОТЕРАПЕВТІВ

Із нагоди 20-річчя НДІ фітотерапії у Сваляві (санаторій «Квітка полонини») відбулася міжнародна науково-практична конференція за участю українських, словацьких та азербайджанських науковців.

— Сучасний стан розвитку фітотерапії як науки про використання природних ресурсів рослинного походження — це результат історичного розвитку народної медицини України, — наголосив Михайло Курик, завідувач лабораторії фізики НАН України, директор Українського інституту екології людини. — Від емпіричного знахарства до сучасного наукового і практичного розділу народної медицини фітотерапія здійснила великий крок уперед і нині ґрунтується на використанні наукових знань таких природничих наук, як хімія, мікробіологія, біологія та фізика.

Сучасна фітотерапевтична наука використовує досягнення квантової та молекулярної фізики як критерії біоенергоінформаційної якості фітопрепаратів та їх біоенергетики.

Про застосування бджолиного пилку з лікувальною метою розповіли словацькі вчені доктор Штефан Кошлік, завідувач відділення натуральної медицини та лікувального харчування факультетської лікарні, доцент Університету ім. Л. Пастера (Кошице), та доцент Ян Бриндза, директор Інституту збереження біорізноманіття (Нітрі). В Україні бджолиний пилко здебільшого використовують при недугах шлунково-кишкового тракту. Кілька років тому словацькі та українські вчені досліджували ефективність застосування бджолиного пилку при лікуванні гепатитів алкогольного генезу, тому виступи словацьких колег викликали неабиякий інтерес. Доктор Кошлік розказав про застосування бджолиного пилку в терапії шкірних захворювань, а доцент Ян Бриндза — про якість бджолиного пилку та забуті види плодів рослин, за допомогою яких можна покращити якість життя.

Ібрагім Азізов, д-р біол. наук, чл.-кор. НАН Азербайджану, завідувач лабораторії фотохімії хлоропластів Інституту

ботаніки НАНА свою доповідь присвятив радіозахисним властивостям екстрактів деяких рослин, поширених в Азербайджані. Інтерес до проблеми зумовлений зростанням рівня іонізуючої радіації природного й антропогенного походження. Це сприяє виникненню глибоких патологічних змін у фізіологічних системах, зокрема, крові. Отже, актуальним стає пошук можливих природних чи синтетичних сполук із захисними та відновлювальними властивостями. Рослинні екстракти не мають побічних ефектів і чинять адаптогенну, анаболічну, імуномодельовальну, антиоксидантну, бактерицидну та протизапальну дію, а також покращують реологічні властивості крові. Робота І. Азізова перегукується із результатами дослідження д-ра мед. наук, професора, завідувача кафедри факультетської терапії УжНУ Тараса Ганича, опублікованими торік у монографії «Радіація. Здоров'я. Радіопротекція».

Учасники конференції зазначили, що розвиток фітотерапії та апітерапії дуже чутливий до стану природного довкілля. Особливо виважено треба ставитися до рішень і проектів, які можуть призвести до серйозного екологічного

Незважаючи на очевидну практичну та наукову цінність і значущість фітотерапії, фінансова підтримка державою наукових і науково-прикладних досліджень у цій галузі знижується

дисбалансу та порушення природної рівноваги. Тому глибоку стурбованість викликає інформація про наміри збудувати на гірських річках Закарпаття із створенням значної кількості штучних водойм, різкою зміною гідрологічного режиму річок тощо. Подібні масштабні плани можуть завдати значної шкоди природі краю та зменшити ареали дикорослих рослин.

Резолюцією оргкомітету конференції разом із НДІ фітотерапії УжНУ прийнято звернення до Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента, профільного Комітету Верховної Ради України та Міністерства охорони здоров'я, Міністерства науки і освіти, сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони навколишнього природного середовища, в якому відображено основні рішення щодо здобутків, перспектив та проблем розвитку фіто- та апітерапії в Україні.

Лариса Дедишина